

ultionis in rabie concitare. Sin autē ab huiusmodi nefarijs deorū est genus immune, neq; quid sit irasci dii omnino nouerunt: & nobis ergo irasci sine ulla ratione dicuntur, qui ira quid sit, ignorant, & ab eius contenta, & per mixtione sunt absoluti. Neq; enim fieri per rerum naturam potest, ut quod unum est, fiat duo, & in diuersas res eat unitas ingenita simplicitate diuisa.

ARNOBII DISP V=

tationum aduersus Gentes

Liber quintus.

STO ab ludentibus poetis cuncta illa sint prodita de immortalib. dijs probra. Quid illa, quae historiae continent graues, seriae, curiosae, quaeq; in arcanis mysterijs traditis, poetarum sunt excogitata lasciuias: Quae si uobis uiderentur ineptiarum talium fabulae, neq; in usu retineretis quaedam suo, neq; per cursus annuos letitias exerceretis ut festas, neq; ut rerū simulacra gestarum sacrorū conseruaretis in ritibus: ex quibus tam multis unū interim ponā moderaminis temperamentū secutus: in quo stolidus & imprudens ipse ille inducitur Iuppiter, uerborū ambiguitatibus lusus. In secūdo Antiatis libro (nequis forte nos existimet concinnare per calūnias crimina) talis perscripta est fabula: Numā illum regē, cū procuradi fulminis scientiā non haberet, essetq; illi cupido noscēdi, Egeriae monitu cāstros duodecim iuuenes apud aquam cōelasse cum uinculis: ut cum Faunus, & Martius Picus ad id locorū uenissent haustum (nam illis aquandi solenne iter hic fuit) inuade-

rent, constringerent, colligarent. Sed quo res fieri expedi-
 tius posset, regem pocula nō parui numeri uino, multoq;
 compleſſe, circaq; accessus fontis insidiosam uenturis op-
 posuisse fallaciam. illos more de solito bibendi appetitio-
 ne correptos ad hospitia nota uenisse. Sed cum liquoribus
 odoratis offendissent fragrantia pocula, uetustioribus ante
 posuisse res nouas, inuasisse auiditer, dulcedine potionis
 captos hausisse plus nimio, obdormiuisse factos graues:
 tum bis senos incubuisse sopitis, iniecisse madidatis uina-
 cla: expergitosq; illos statim perdocuisse regē, quibus ad
 terras modis Iuppiter posset sacrificijs elici, & accepta
 regem scientia rem in auentino fecisse diuinā, elexisse ad
 terras Iouem, ab eoq; quaesisse ritum procurationis. Iouē
 diu cunctatum expiabis dixisse capite fulgurita: regē re-
 spondisse, capitio. Iouem rursus, humano: retulisse regē,
 sed capillo. deum contrā, anima: subiecisse Pompilium, pi-
 scis. Tunc ambiguus Iouem propositionib. captū extulisse
 hanc uocem, decepisti me Numa, nam ego humanis capi-
 tibus procurari constitueram fulgurita, non capillo cœpi-
 tio: quoniam me tamen tua circūuenit astutia, quem uolui
 sti habeto morem: & his rebus, quas pactus es, procura-
 tionem semper suscipies fulguratorū. Quid primum, quid
 ultimum, uel exequatur animus, uel conticescat, nec faci-
 le dictū est, neq; ullis cōsiderationibus expeditū. Ita enim
 sunt omnia & excogitata, & cōparata derisui: ut sit uo-
 bis connitendum falsa ut credantur hæc esse etiam si sunt
 uera, quā̄m obtinere uelle pro ueris, & uelut quiddam mi-
 rabile non sine ipsius numinis insinuare cōtemptu. Quid
 enim dicitis, ô isti, credimusne illum Faunū, & Martium
 Picum

Picum (si ex numero sunt deorum, & ex illa perpetua immortaliq; natura) sitis aliquando ariditate siccatos, atq; ut æstum possent irrigare uenarū, fluentia isse per fontiu? Credimūs ne captos mero, & dulcedine illectos mulsit, tandem se poculis ingurgitauisse fallacibus, ut usq; ad ebrietatis periculum ueniretur? Credimūsne uinctos somno, atq; altissimi soporis obliuione demersos, uinciēdi copiam sui animalib. præbuisse terrenis? quibus deinde partibus uinculorum illæ iniectæ sunt nexiones? soliditatis habebant quicquam, aut ex duris ossibus informatae fuerant eorum manus, quæ constringi laqueis, & nodorū possent illigationibus coerceri? Nō enim requiro, nō exigo, an aliquid potuerint fari ebrietatis alienatione nutantes: an Ioue inuito, uel potius nescio, protrahēdi ad terras eius ritū quisquam potuerit publicare: illud solū audire desidero, cur si Faunus & Picus sunt diuini generis & potestatis, non ipsi potius edidere querētī id quod ab ipso Ioue periculo suus Numa cupiebat audire? An nūquid Iuppiter solus huius rei scientiam nouerat, (ab ipso enim decidūt fulmina) ut imminētia procurare alicuius debeat scientiæ disciplina? An cum ipse iaculetur hos ignes, aliorū sit operis scire, quibus modis cōueniat iras eius, atq; arimos tempora re? Etenim reuera stultissimū credere est, ipsum remedia scire, quibus auerti possint, quæ per fulminis iactū in humanis fieri constituerit rebus. Hoc est enim dicere, illo ritus genere minas has placabitis: & si quando per fulgura significauero aliqd imminere, facite hoc, & illud, ut quod fieri statui inane fiat & uacuum, & sacrum uanescat. Sed concedamus (ut dicitur) ipsum aduersum se Iouem reme-

dia scisse, atq; artes, quibus iri obuiam suis significationibus conueniret: etiãne credemus deũ numinis tanti tractum esse ad terras, et in uerrucula collis unius cũ hominulo stantem altercabilem cõseruisse sermonem? Et quãnam illa quãso diuina res fuit, quã ab impetu rerũ tanto Iouem cõpulit auocari, & mortaliũ sese denũciationibus sistere: mola falsa, thus, sanguis, uerbenarũ sufficio, & nonimum terribiliũ fremores? & potẽtiora quam Iuppiter fuerunt hęc omnia: ut eum cõpellerent inuitũ parere præceptis? aut uoluntariũ sese circũuentionib. traderet? quid quod sequitur, fidem sumet: tam improuidũ fuisse Saturnium: ut aut ea proponeret, quorum ambagibus ipse cape retur, aut nesciret futurum quibus lusura se modis astutia esset calliditasq; mortalis? Expiabis (inquit) capite fulgurita. imperfecta adhuc uox est, neq; plena proloquij, circumscriptaq; sententia. Scire enim necessario cõuenit uirumne capite ueruecino, an suillo, an quolibet alio, expiationem istam sciscat Diespiter perpetrari: quod cum nõdum specialiter statuisset, essetq; adhuc p̃ndens, & nondum sententia terminata, qui potuit Numa scire hominis Iouem dicturum caput, ut anteuerteret, antetret, & in caput cõpitiũ ambiguitatis illius incerta traduceret? Nisi forte dicetis regẽ fuisse diuinum: nõquid ipso poterat esse Ioue diuinior? Nisi homo præsumens quid dicturus esset Iuppiter, circumscripsit: deus scire non poterat quibus modis pararet circũscribere se homo. ita non in proptu est, & apparet puerilium esse ingeniola fictionũ: quibus cum acquiritur cordis Numæ uiuacitas, imprudentia maxima importatur Ioui. Quid enim tam imprudens, quã confi-
 teri

terite captū arguita cordis humani? & cū deceptum te
doles, in uictoris concedere uoluntatem: & medicinam
quam obtuleras ponere? Nam si fuit ratio, & quedā con-
ueniētia naturalis, cur humano capite procuratio debue-
rit suscipi, si iuguriti, non uideo cur ab rege relatio sit facta
cœpitij: sin autem poterat & cœpitio transigi, libidinosē
hominis inhiatum est cruori. Atq; ita in contrarium pars
utraq; traducitur, ut nec Numam mōstretur uoluisse sci-
re, quod uoluit, & crudelis Iuppiter fuisse doceatur, qui
quod Numa potuisse cœpitio suscipi, uoluisse dixerit hu-
manis capitibus expiari. Apud Timotheum non ignobi-
lem theologorum uirum, nec non apud alios æque doctos
super magna deorū matre, superq; sacris eius, origo hæc
sita est: ex recōditis antiquitatū libris, & ex intimis eru-
ta (quem admodum ipse scribit, insinuatq;) mysterijs. In
Phrygiæ finibus inaudita per omnia uasitatis petra, in-
digenis sic uocata. Ex ea lapides sumptos, sicut Themis
mandauerat præcinens, in orbem mortalibus uacū Deu-
calion iactauit & Pyrrha: ex quibus cum cæteris & hæc,
magna que dicitur, informata est mater, atq; animata di-
uinitus. Hanc in uertice ipso petreæ datam quieti & som-
no, quā incestis Iuppiter cupiditatibus appetiuit. Sed
cum oblectatus diu id, quod sibi promiserat, obtinere ne-
quisset, uoluptatem in lapidem fudit uictus. Hanc petra
concepit, & mugibus editus multis prius mēse nascitur
decimo materno ab nomine cognominatus Acedestis. Huic
robur inuictum, & ferocitas animi fuerat intractabilis,
insana & furialis libido, & ex utroq; sexu, uir apta diuina

stare, disperdere immanitas quò animi duxerat: non deos
 curare, non homines, nec præter se quicquã potentius cre-
 dere: terras, cœlum, & sydera contemnere. Cuius cum au-
 dacia quibúsnam modis posset uel debilitari, uel compri-
 mi, se penumero esset deorum in deliberatione quæsitum,
 hesitantibus cæteris huius muneris curam Liber in se su-
 scipit: familiarem illi fontem, quo ardorem fuerat suctus
 & sitiendi lenire flagrantiam, ludo & uenationibus ex-
 citatam, ualidissima succendit ui meri: necessitatis in tem-
 pore huiusmodi accurrit Acedstis, immoderatus potior em-
 hianibus uenis rapit: fit ut in solita re uictus soporem in
 altissimum deprimatur. Adest ad insidias Liber, ex setis
 scientissime complicatis unum plantæ inicit laqueum: par-
 te altera proles cū ipsis genitalibus occupat: exolutus ille
 ui meri corripit se impetu, & adducete nexu planta, suis
 ipse se uiribus, eo, quo fuerat, priuat sexu: cū dissidio par-
 tium sanguis fluit immensus: rapiuntur, et cōbibuntur hæc
 terra: malum repente cū pomis ex his punicum nascitur:
 cuius Nana speciem cōtemplata regis Sangarij fluminis
 filia carpit miras, atq; in sinu reponit: fit ex eo prægnans,
 tanquam uitiatam claudit pater, & curat ut inedia mo-
 riatur, pomis, atq; alijs bacculis decum sustentatur à matre,
 enititur paruulū. Sed exponi Sangarius præcipit: reper-
 tum nescio quis sumit, format, lacte alit hircino: & quo-
 niã Lydia scitulos sic uocat, uel quia hircos Phryges suis
 Atagos elocutionibus nuncupât, inde Atys nomen ut sor-
 tiretur, effluxit, hunc unice mater deum, ore fuerat quod
 excellentissimo, diligebat, & Acedstis blandus adulto co-
 mes, & quã solum poterat amans, tectis assentationibus
 uinctus

uinctus, saluosa ducens per nemora, & ferarum multis
 muneribus donans, quæ puer Atys primo sui esse dicebat
 laboris, atq; operis glorians: per uinum deinde cõfiteatur,
 & ab Acdesti se diligi, & ab eo donis syluestribus hono-
 rari: unde uinum, quod silentiũ prodidit, in eius nefas est
 sanctuariũ inferre pollutis. Tunc p̄sinuntius rex Midas
 alienare cupiens tam infãmi puerum cõiunctione, matri-
 monio eius suam filiam destinat: ac ne sc̄euis aliquis nu-
 ptialia interrumpet gaudia, fecit oppidum claudi. uerum
 deum mater adulescentuli fatũ sciens, interq; homines il-
 lum tandiu futurum saluum, quandiu esset solutus à ma-
 trimonij fœdere, ne quid accideret mœsti, ciuitatẽ ingre-
 ditur clausam muris eius capite subleuatis: quod esset tur-
 ritũ ratione ab hac cœpit. Acdestis sc̄atens ira conuulsi
 se pueri, & uxoris ad studium deriuati, cõuiuuantibus cum
 Atis furorem & insaniam suggerit: conclamant exterriti
 adorandorũ Phryges: mammas sibi demetit galli filia pel-
 licis, rapit Atys testulam, quam instigator ipse gestitabat
 insanie: furiarũ & ipse iam plenus, per bachatus iacta-
 tus projicit se tandẽ, & sub pini arbore genitalia sibi de-
 secat, dicẽs: tibi Acdesti hæc habe, propter quæ motus tan-
 tos furiarum dis. riminũ concitasti. euolat cum profluui-
 sanguinis uita: sed abscesa quæ fuerãt, magna legit mater
 deum, & inijcit his terram, ueste prius tectis, atq; inuolu-
 tis defuncti. Fluore de sanguinis uiola flos nascitur, & re-
 dimitur ex hac arbor. Unde natũ & ortum est, nũc etiam
 sacras uelariet & coronariet pinos. uirgo sp̄osa quæ sue-
 rat, quam Valerius p̄tifex iam nomine fuisse cõscribit,
 ex animati pectus lanis mollioribus uelat, dat lachrymas

cum Accesti, interficitq; se ipsam. purpurantes in uiolas
 cruor uertitur interēpta: mater suffodit eam deum, unde
 amygdalus nascitur amaritudinē significans funeris. tūc
 arborem pinum, sub qua Atys nomine spoliauerat se uiri
 in antrū suū defert, & sociatis planctibus cū Accesti tun-
 dit & sauciat pectus pausatæ circū arboris robur. Iuppi-
 ter rogatus ab Accesti, ut Atys reuiuisceret, nō finit: quod
 tamen fieri per fatū posset, sine, ulla difficultate cōdonat,
 ne corpus eius putrescat, crescant ut comæ semper, digito-
 rum ut minimissimus uiuat, et perpetuo solus agitetur mo-
 tu, quibus contentū beneficijs Accestim cōsecrasse corpus
 in Pessinunte: carimonijs annuis, & sacerdotū antistitibus
 honorasse. Si cōtempitor aliquis numinū, & sacrilegi pe-
 ctoris immanitate furiosus, intendisset animū maledice-
 re dijs uestris: auderet in eos quicquam grauius dicere, q̄
 ista prodit historia, quā uelut quiddam mirabile cōmen-
 tarij cōtulists in formulam: ac ne illam uis temporis, &
 uetustatis obsolesceret longitudo, perpetuitatis honore
 maestas. Quid est enim de dijs in ea positū, quidue con-
 scriptum, quod nō si in hominē dixeris pudibundis mori-
 bus & disciplinis horridioribus educatū, & contumeliæ
 reus sis, & iniuriæ, & offensionis odium simultatib. sub-
 eas inexpiabilib. cōparatum: ex lapidibus, inquitis, quos
 Deucalion iactauit & Pyrrha, deum procreata est ma-
 ter. Quid ò theologi dicitis. quid supernarū antistites po-
 testatum? Ergone deum mater diluuij tēpore nulla fuit in
 parte naturæ? & nisi omne mortaliū genus interemisset
 uis imbrū, procreationis illius causa atq; origo cessaret?
 Humanū est ergo munus quod esse se sentit: & beneficijs
 debet

debet Pyrræ quod orari se cōspicit in alicuius substantiæ
 qualitate: quod quidem (si uerum est) & illud erit necessā
 rio non falsum, hominem illam fuisse non diuam. Nam si
 certū est homines ex illo lapidū iactu natiuitatis suæ ori-
 ginē ducere, & hanc necesse est credi unam fuisse de no-
 bis, cōsimilium causarū rationibus procreatā. Neq; enim
 fieri rerum per repugnātiā quit, ut ex uno lapidum ge-
 nere, & ex eadem ratione faciendi, immortalū quidam
 sortis, & ex eadem ratione faciendi, immortalū quidam
 Romanus multifōrmibus eminens disciplinis, & in uetu-
 statis indagatiōe rimator, in librorum quatuor primo
 quos de gente conscriptos Romani populi dereliquit, cu-
 riosis cōputationibus edocet, ab diuini tempore cuius su-
 pra fecimus mētionem, ad usq; Hircij cōsulatum & Pan-
 se, annorū esse millia nondum duo: cui si constat fides, ma-
 ter quoq; dicenda est magna intra huius numeri fines æui-
 tatem suam habere conclusam: atq; ita perducitur res eō,
 ut quæ omnium numinum genitrix esse narratur, non sit
 mater, sed filia: quinimmo infans & paruula, siquidem
 deos concedimus neq; initia neq; fines seculorum pepe-
 tua in cognitiōe sortitos. Sed quid terrenis obuoluisse
 uos sordibus deum loquimur matrem, cum ab Iouis ipsi-
 us maledictis nullā pausam facere uel exigui temporis in-
 tercapedine quiueritis? Cum in summo Agdi uertice de-
 um dormiret tum genitrix, obrepere conquiscentis pu-
 dori filius (inquit) insidiator enixus est. Post innume-
 ras uirgines, & spoliatas castitate matronas, etiā ne in
 matrem cupiditatis infandæ spem Iuppiter coepit, nec ab
 illius appetitiōis ardore horror eū quiuit auertere, quæ
 non

non hominibus solis, sed animalibus quoq; nonnullis natura ipsa subiecit, & ingeneratus ille communiter sensus? An respectus pietatis & honesti capitoliorum despuitur praesidi, nec quid sceleris cuperet conturbatis per insaniam mentibus, aut retractare poterat, aut peruidere? Sed ut res est ponderis & maiestatis oblitus, ad furti illa flagitiosa cor repens ibat, pauens ac trepidus anhelitu oris pressus, suspensus per formidinem gressibus, & inter media constitutus solitudinis speique; confinia palpabat res intimas, altitudinem dormientis & matris patientiam tentans. O rerum imaginatio indecora: o habitus foedi Iouis ad obsceni certaminis expeditionem parati: ergone ille rex mundi cum incautus, & properus obiectiois esset reiectus a furto, in impetum se uertit, & quam rapere uoluptatem insidiosa fraude non quiuit, uel matrem aggressus est, & apertissime coepit uenerabilem subruere castitatem? Colluctatus ergo diutissime cum inuita est, uictus, fractus, superatusque; defecit: & quem pietas dijugare ab infando matris non uoluit appetitu, effusa libido deuinxit? Nisi forte dicetis, conuentionis in huiusmodi coeptum genus uitat atque; execratur humanum: apud deos incesta sunt nulla. Et cur mater acerrime repugnabat inferenti uim filio? cur ab illius amplexibus tanquam illicitos uitans refugiebat attactus? Nam si nihil esset in re mali, tam gerere illa more sine ulla retractione debuerat, quam uolebat hic cupidae appetitionis suae irritamenta coplere. Et sane hoc loco frugalitatis magna uiri, et circa res etiam flagitiosi operis parciores, ne sancta illa semina frustra uideantur effusa, silex (inquit) ebibit Iouialis incontinentiae foeditatem. Quid deinde quae so-

consecu-

consecutū est: dicite. In sinu medio lapidis, atq; in illa co-
ctis duritie informatus atq; animatus est infans, Iouis ma-
gni futura progenies. Non est facile cōtradocere tam pro-
digiosis cōceptionibus, tamq; miris. Cum enim genus hu-
manum ex lapidibus apud uos ortū, procreatūq; dicatur
neesse est credere, & receptacula lapides habuisse genē-
talia, & iaculatū combibisse sementem, & cōpletis & em-
poribus sustulisse aluos graues, & ad postremū peperisse
feminei moris difficultate connixos. Illud nostram subi-
git curiositatem requirere, cū post decem menses reddiū
esse dicatis partum: illo tempore quo in utero lapidis fuit
clausus, quibus alimonijs irrigatus est, quibus succis: uel
ex rigore quæ saxeo nutricia potuit ducere, ut est fœtibus
solenne de matribus. Nondum, inquit, contigerat lucem,
& tonitrus patrios iam mugiens, imitatusq; referebat. Et
postquam illi datum est cœlum diemq; conspicere, obuia
queq; uastabat incurfans, atq; ipsos sibi spondebat deos
cœli posse à regione detrudere. O cauta et prouida deum
mater, quæ ne nati inuidiā tam insolentis subiret, aut mu-
giens fœtus somnis suis officeret, aut interpellaret quie-
tem, subtraxit se ipsam, & feminis illud nocentissimū ui-
rus transmitit ab se longe, & saxorū asperitatibus propi-
nauit. Aestu atū est in concilijs deorum, quibusnam modis
posset intractabilis illa feritas edomari: & cum uia nulla
supereffet, ad opem cōcursum est unicā, ut mero madida-
retur, & uirilibus spoliaretur abscessis: quasi uero affecti
corporalibus his damnis, fiant languidioris audaciæ, &
non quotidie uideamus eos qui sibi demessuerint has par-
tes maioris petulantia fieri, atq; omnibus postpositis pu-
doris

doris & uerecundie frenis, in obscenam prorūpere uilitatem, flagitorū confessione uulgata. Vellem tamen uide-
 re, si esset mihi his nasci tēporibus datum, patrē illum Li-
 berum debellatorē ferocitatis Acedesie, post deorū augu-
 stissimas curias cœli ab culminibus lapsum, peniculantem
 decuramenta cantheriorum, innectentē laqueos mobiles,
 aquarum innoxias puritates multa sauciantē ui meri: &
 postquam ebrietas potu emerfit, inseruisse caute manus,
 contrectauisse uirilia dormientis, atq; ut omnia cingerēt
 circumpositi laqueorum morsus, artificij curas tū rebus
 adhibuisse perituris. Hocine de dijs quisquā uel exigua
 dixerit eorum opinione pollutus? aut si talibus occupati
 sunt negocijs, cogitationibus, curis, quisquam eos sapiens
 aut deos esse crediderit, aut mortalium saltem in numero
 computauerit? Acedesit iste (oro) cuius obscœntas ampu-
 tata securitatē fuerat illatura cœlestibus, ex terrenis ani-
 mantibus unus fuit? an deorū aliquis, & immortalitatis
 præditus honore? Si enim nostræ sortis, & cōditionis ha-
 beatur humanæ, cur terrorē tūum numinib. inferebat?
 Deus autem si fuerat, qui potuit decipi, aut de diuino ali-
 quid corpore defecari? Sed quæstionē mouemus parte in
 hac nullam, fuerit licet de diuino genere, uel ex nobis ali-
 quis, si hoc rectius existimabitur dici: etiamne flore de san-
 guinis, & ex genitalibus amputatis arbor mali enata est
 punici: an tum quum uis illa telluris cooperta est gremio
 solum radice complexa est, in stipitis exiliuit robur, one-
 ratos fudit balaustijs ramos, & in pūctiuitio poma extu-
 lit mitia perfectiōis propriæ maturitate cōpleta: & quia
 de rubro exorta sunt hæc sanguine, iccirco illis color est
 pur-

purpurei luminis suffeſtione ſubluteus: addite huc etiam
 iccirco eſſe uuida, iccirco uinoſa, quod ex ſanguine ſabur
 rato genus ducant, & fabulam conuenienter impletis, O
 Abdera Abdera, quàm ſias mortalibus irridèda, talis ſi a=
 pud te eſſet fabula ita cõſlata? dicunt eã cũcti patres, et ſu
 percilioſa perlegũt ciuitates, et eſſe tu fatua, et ſtoliditatis
 frigidiffimæ iudicaris. per ſinũ inquit Nana filiũ cõcepit
 ex pomo. ſequitur ſe ratio: ubi enim cautes, et ſaxa pariũt
 dura, poma ibi neceſſe eſt ſurgant. Glãdibus, atq; ficis ale
 bat Berecynthia religatã. cõuenienter et recte: pomis enim
 debuerat uiuere, quæ mater fuerat facta de pomo. Poſtq̃
 fœtus emiſſus eſt, lōge iuſſus eſt ab Sangario proijci: quẽ
 conceptũ diuinitus credidit eſſe iamduũ, & ſi gnatus eſ=
 ſet ſobolem ſui pignoris nũcupari. Lacte infans educatus
 hirquino eſt. ò fabulam ſexui inimicam ſemper atq; infe=
 ſtiſimã maſculino: in qua ſexus uiriles nõ ſolum homines
 ponũt, ſed pecudes etiã fiunt exmares. Pulchritudine in=
 clyta, & prædicabili fuit inſignitus decore. admirabilis
 res ſatis, quod nõ illũ ſceter uitabile reddidit fugiẽdumq;
 caprinus. Mater eum dilexit magna ſi nepotẽ ut auia, res
 ſimplex: ſin theatra ut percrepẽt, infamis et flagitioſa di=
 lectio eſt. Diligebat et Acdeſtis uenatorijs eũ muneribus
 locupletans. à ſemiuiro quidem nullum eſſe poterat peri=
 culum caſtitatis: ſed quid Midas horruerit, nõ eſt facile ſu
 ſpicantibus exiſtimare. Iſtis mater eſt ingreſſa tum mox=
 nibus. admiramur quidem in hac parte uires, & fortitu=
 dinem numinis: ſed culpamus negligentiam regis, quod
 cum legis meminifſet & ſati Atys, fecerit hoſtibus minus
 prouidam ciuitatem. Nuptialia celebrantibus nota furias
 Acdeſtis

Accestis, insaniamq; subijcit. si Midas rex offenderat, qui uxore adolescentulū uinciebat: quid admiserat gallus, qd pellicis filia, ut ille se uiro, hæc mammariū honestate priuaret? tibi habe hæc inquit, propter quæ res tantas animorū subuersionib. cōcitasti. nesciremus adhuc omnes quid in adulti corpore furor desiderasset Accestius, nisi puer abscissæ satietatis obiecisset offensam. Quid dicitis ò gentes: quid huiusmodi deditæ opinionib. nationes: nōne cū ista promūtur, arripit uos pudor, & tantarū uerecundia sceditatum? Nos auemus à uobis quid de dijs dignū uel audire, uel discere: at uero uos nobis mammariū expromitis exectiones, amputationes uirilū ueretrorū, iras, sanguinem, furias, interitus uirginum uoluntarios, & ex sanguine mortuorū flores, atq; arbores procreatas. Dicite ò iterum, ergone deum mater genitalia illa disiecta, cū floribus ipsa per se mœres officiosa sedulitate collegit, ipsa sanctis manibus, ipsa diuinus cōrectauit ac sustulit flagitiosi operis instrumenta scēdīq; abscōdenda etiā mandauit terræ? ac ne nuda in gremio diffuerēt sic soli, priusquā ueste uelaret, ac tegeter, lauit utiq; balsamis, atq; unxit? Vnde enim uiolæ nasci potuissent, odore nisi putorē membri unguentorū illa suffectio temperaret? Cum historias que so perlegitis tales, nōne uobis uidemini aut textriculas puellas audire tædiosi operis circūscribentes moras: aut insanitibus credulis auocamenta queritātes anus longæuas, & uarias fictiones sub imagine ueritatis expromere? Cū loque locutus est Accestis, ut amato restitueret uitam. annuere Iuppiter recusauit, quia fatis potentioribus prohibebatur: ac ne esset omnino durissimus, unā largitus est gratiā

ne putore corpus dissolueretur ullo, succrescerent comæ
semper, minimissimus digitorū solus ut in corpore uiue-
ret, solus motus perpetuos exhiberet. Hoccine quisquam
admisit, aut credulitatis assensioe firmarit, pilū in mor-
tuo crescere, partē interisse, & seiunctū à lege putredi-
nis immortale corpus adhuc usq; durare? Vrgere uos iam
dudum ad istius rei comparationē possemus, nisi stultitiæ
pars esset, & talia discere, & huiusmodi rerū indicia po-
stulare. Sed historia hæc falsa est, neq; ullam continet uerū
tatis in se partem. Nostra quidem nihil interest, quorum
causa cōtenditis exterminatos esse à terris deos: utrumne
sit constans, & fidei firmitate cōnixa: an contra mendaci-
ter, & falsitatis alicuius fictione cōposita. Nobis enim scā-
tis est, quibus hodie manifestare propositū est, numina i-
sta, quæ promittis, si sunt usquam genitiū, atq; irarū seruo-
ribus incallescunt, nō magis à nobis, quā à uobis accipere
offensionū furialū causas: & esse illam in rebus, & à uo-
bis in cōmentarios relatam, & à uolētibus quotidie per-
legi, & futuri tēporis perstructionem per ordinē succe-
dentū tradi. Quæ si utiq; uera est, nullā uidemus subesse
rationem, cur nobis irasci perhibeātur dij caelites, cū tur-
pitudines illorū tantas neq; prodiderimus, neq; in literis
contulerimus ullas, neq; in publicā testificationem sacro-
rum celebritatibus miserimus. Sin autem (ut reminī) falsa
est, & mendacijs interpolata fallacibus, ambigere homi-
num nullus potest, quin causa uos sitis offensa, qui uel ta-
lia quosdam cōscribere siueritis, aut cōscripta durare se-
culorum in memoria sitis passi. Et tamē qui potestis falsi-
tatis arguere conscriptionē istam, cum ipsa sacra sint te-

testimonio, quæ per cursus annuos factitatis, & credi à uobis esse uera, & explicatæ fidei iudicari? Quid enim sibi uult illa pinus, quam semper statis diebus in deum matris intermittitis sanctuario? Nónne illius similitudo est arboris, sub qua sibi furès manus & infelix adolescētulus intulit, & genitrix diuum in solatiū sui uulneris consecrauit? Quid lanarum uellera, quibus arboris colligatis et circū uoluitis stipitem? Nónne illarum repetitio lanarū est, quibus iam deficientē contexit, & teporis aliquid rata est se posse membris conciliare frigentibus? Quid cōpti uiolaccis coronis, & redimiti arboris ramuli? Nónne illud indicant, uti mater primigenijs floribus adornauerit pinū miserabilis indicem testimoniūq; fortunæ? Quid pectoribus apploidentes palmas passis cum crinibus galli? Nónne illos referunt in memoriā luctus, quibus mater turrata cū Accesti lachrymabili puerū prosecuta est eiulatu? Quid temperatus fābæ alimonio panis, cui rei dedistis nomē castus: nónne illius tēporis imitatio est, quo se numen ab Cæreris fruge uiolentia mœroris abstinuit? Aut si ea, quæ dicimus, non sunt ita, uos ediffertate, uos dicite: eutrati isti, mollesq; quos interesse uobiscum in istius numinis uideamus sacris, quidnā istic habeant negocij, solitudinis, curæ: & cur more lugentiū cædant cū pectoribus lacertos, & fortunam imitentur in lamentabili constitutorū sorte? Quid coronæ? quid uiolæ? quid uolucra molliū uelamēta lanarum? Cur ad ultimum pinus ipsa paulo ante in dumis inertissimum nutans lignū, mox ut aliquod præsens atq; augustissimū numen, deum matris cōstituatur in sedibus? Aut enim hæc causa est, quam in uestris scriptis & com-
 mentarijs

mentarijs inuenimus: & manifestū uos est nō diuinis con-
ficere cærimonias, sed imaginē tristium redintegrare ge-
storum: aut si alia ratio est, quam mysterij nobis abnega-
uit obscuritas, & ipsa quoq; necesse est turpitudinis alicu-
ius participetur infamia. Quis est enim, qui credat hone-
statis aliquid in ea re esse, quam ineant uiles galli, effæmi-
nati conficiant exoleti? Postulat quidem magnitudo ma-
teriæ, atq; ipsius defensionis officium, ut similiter cæteris
turpitudinū species persequamur: uel quas produnt anti-
quitatis historiæ, uel mysteria illa continent sancta, qui-
bus initijs nomen est, & quæ non omnibus uulgo, sed pau-
corū taciturnitatib. tradūtur: sed sacrorū innumeri ritus,
atq; affixa deformitas singulis, corporaliter prohibet uni-
uersa nos exequi. quinimmo, ut uerū exprimamus, à qui-
busdam nos ipsi consilio, & ratione desectimus: ne dum
explicare contendimus cuncta, expositionis ipsius con-
taminationibus polluamur. Fædam igitur Fatuam, bona
quæ dicitur dea, transeamus: quam myrteis cæsam uirgis,
quod marito nesciēte seriam meri ebiberit plenam, Sex-
tus Clodius indicat sexto de dijs græco: signūq; monstra-
ri, quod cum ei diuinam rem mulieres faciunt, uini ama-
phora constituatur oblecta: nec myrteas fas sit inferre
uerbenas: sicut suis scribit in causalibus Butas. Sed & de-
os Cōferēteis pari more ac dissimulatiōe taceamus, quos
cum cæteris scribit Flaccus in humani penis similitudinē
uersos obruisse cineri, qui sub ollula fuerat factus exto-
rum: quem cū Tanaquil dimoueret Ethuriæ disciplina-
rum perita, surrexisset se deos, & neruis obduruisse diui-
nis: corniculæ inde impetrauisse captiuæ, ut intelligeret,

et agnosceret, quid sibi res uellent: O crisia prudentissima
 foeminam diuos inseruisse genitali: explicuisse motus cer-
 tos. Tunc sancta, & feruentia numina uim uomuisse Lu-
 cilij, ac regem Seruium natum esse Romanu. Bacchana-
 lia etiã prætermittamus immania, quibus nomē omopha-
 gijs græcum est: in quibus furore mentito, & sequestrata
 pectoris sanitate, circūplicitis uos anguibus, atq; ut uos
 plenos dei numine ac maiestate doceatis, caproru recla-
 mantiu uiscera, cruentatis oribus dissipatis. Necnō & cy-
 pria Veneris abstrusa illa inuita prætereamus: quoru con-
 ditor indicatur Cyniras rex fuisse: in quibus sumentes ea
 certas stipes inseruūt ut meretrici, & referuūt pballos pro-
 pitij numinis signa donatos. Obliuioni etiã Corybantia
 sacra donentur, in quibus sanctū illud mysteriū traditur:
 frater trucidatur à fratribus, interēpti ex sanguine apuū
 natum, prohibitu mensis olus illud apponi, ne à manibus
 mortui inexpiabilis cōtraheretur offensio. Sed et illa de-
 fistimus bacchanalia altera prædicare: in quibus arcana
 & tacenda res proditur insinuaturq; sacratis: ut occupa-
 tus puerilibus ludicris, distractus ab Titanibus Liber sit:
 ut ab ijsdem membratim sectus, atq; in ollulas cōiectus ut
 coqueretur: quem admodū iuppiter suauitate odoris ille-
 ctus, inuocatus aduolarit ad prandiū: compertaq; re gra-
 ui grassatores obruerit fulmine, atq; in imas tartari præ-
 cipitauerit sedes. cuius rei testimoniū, argumentūq; fortu-
 nae, suis prodidit in carminib. uates Thracius. Talos, spe-
 culum, turbines, uolubiles rotulas, et teretes pilas, & uir-
 ginibus aurea assumpta ab hesperidibus mala erat nobis
 consilium præterire: præteruchi illa etiã mysteria, quib.
 Phry=

Phrygia initiatur, atq; omnis gens illa, nisi nomen interpositū his Iouis prohiberet nos strictim iniurias eius ignominiasq; trāsire: nō quo nobis dulec sit tā scēdis inequitare mysterijs, sed ut ipsis uobis promptū etiā atq; etiam fiat: quid in eos cōgeratis iniuriæ, quorū profitemini uos esse custodes, uindices, ueneratores. Quondam Diespiter (inquiunt) cum in Cererē matrem libidinibus improbis atq; incōcessis cupiditatibus æstuarēt (nam genitrix hæc Iouis regionis eius ab accolis traditur) neq; tamen aude-ret id, quod procaci appetitiōe cōceperat, apertissima uipetere, ingeniosas cōmīscitur captiōes: quibus nihil tale metuentē castitate imminueret genitricē: fit ex deo tau-rus, & sub pecoris specie subsessoris animū atq; audaciā cœlans, in securam & nesciam repētina immittitur uifrens, agit incestus res suas, & prodita per libidinē fraude, intellectus & cognitus euolat, ardescit furijs, atq; indignationibus mater, spumat, anhelat, exæstuat, nec fremitum cōtinere tempestatēq; irarum ualens, ex continua passiōe primo, deinceps ut appellatur, assūpsit: neq; alia cordi est res ei, quā ut audaciā filij pœnis quibus potis est psequatur. Iuppiter satagit fractus metu: nec quib. remedijs leniat uiolatæ animos, repprit: fundit preces, & supplicat obstructæ sunt dolentis aures: allegatur deorū uniuersus ordo, nullius auctoritas tāta est ut audiatur: ad postremū filius uias satisfactionis inquirens, cōmīscitur remediū tale. arietem nobilem bene grandibus cū testiculis deligit, execat hos ipse, & lanato exiit ex folliculi tegmine. accedens mœrens, & summissus ad matrē, & tanquam ipse sententia condemnasset se sua, in gremiū proijcit, & iacit

hos eius . uirilitate pignoris uisa sumit animū mitiorem,
 & concipit, foetus reuocatur ad curā, parit mensē post
 decimum luculenti filiam corporis, quam ætas mortaliū
 consequens modo Liberam, modo Proserpinam nuncu-
 pauit: quam cum ueruecus Iuppiter bene ualidam, flori-
 dam, & succi esse cōspiceret plenioris, oblitus paulo ante
 quid malorū et sceleris esset aggressus, et temeritatis quā-
 tum, redit ad priores actus: & quia nefarium uidebatur
 satis, patrem cum filia cōminus uxoria cōiugatione mi-
 sceri, in draconis terribilem formam migrat: ingentibus
 spiris pauefactam colligat uirginem, & sub obtentu sero
 mollissimis ludit atq; adulatur amplexibus: fit ut & ipsa
 de semine fortissimi cōpleatur Iouis, sed non eadem condi-
 tione qua mater. nam illa filiam reddidit liniamentis de-
 scriptam suis, at ex partu uirginis tauri specie fusa Iouia
 lis monumenta pellaciæ. Auctore aliquis desiderabit rei,
 tum illum citabimus Tarentinū, nouiūq; senarium, quem
 antiquitas canit dicens: Taurus draconem genuit, & tau-
 rum draco. ipsa nouissime sacra, & ritus initiationis ip-
 sius, quibus sebadijs nomen est, testimonio esse poterunt
 ueritati: in quibus aureus coluber in sinū dimittitur con-
 secratis, & eximitur rursus ab inferiorib. partibus, atq;
 imis: Nō esse arbitror necessariū sermone quoq; hic mul-
 to membra ire per singula, quantæq; insint in partibus
 prauis turpitudinum scatebræ flagitiorumq; monstrare.
 Quis est enim mortaliū uel exiguæ humanitatis sensum
 ferēs, qui nō ipse peruideat qualia sunt hæc omnia, quā-
 scelerata, quā scæda, quantasq; ignominias differant ex
 ipsis mysteriorū sacris, & ex sacrorum originibus inde-
 coris

toris? Iuppiter (inquit) exarsit in Cererem. Quid tantum quaeso de uobis Iuppiter iste (quicumque est) meruit, quod genus est nullum probri infame, adulterium nullum, quod in eius non caput uelut in aliquam congeratis uitem luteamq; personā? Matrimonij prodidit ius Leda: Iuppiter esse dicitur auctor culpae. uirginitatē Danae custodire nequiuit: furtum esse narratur Iouis. ad mulieris nomen properauit Europa, expugnator pudicitiae idem esse iactatur. Al. mēna, Electra, Latona, Laodamia, mille aliae uirgines, ac mille matres, cuiq; illis catamitus puer pudoris spoliatus est honestate: eadem ubiq; est Iuppiter fabula, neq; ullum turpitudinis genus est, in quo eius non nomen confociatis libidinibus conseratis: ut uideatur miserabilis prorsus nullam non esse causam ob aliam natus, nisi ut esset criminum sedes, maledictorum materia, locus quidam expositus in quem spurcitiā se omnes scenarum colluuiationibus deriuarent. quē tamen si diceretis cum extraneis habuisse cōmercium foeminis, impia res quidem, sed tolerabilis esset maleactionis iniuria. Etiamne in matrem, etiamne in filiam esserati pectoris appetitionib. adhinniuit? neq; illū sanctitas, aut reuerētia genitricis, horror etiam pignoris ex se sati, ab imagine potuit tam foedae cogitationis abducere? Vellem ita uidere patrem illum deorū iouem, eternam rerum atq; hominū potestātē, bubulis esse cohonestatum cornibus: hirsutas agitantem aures, cōtractis in ungulas gressib. ruminantē pallentes herbas, & ex parte postica caudā, suffragines, talos mollissimos perlitū, atq; intestina proluuie delibutū. Vellē inquā uidere (dicendum est enim sepius) torquentē illū sphydera,

Et qui pallidas nationes fragore perterret et prosternit: consecrantem ueruecū greges, inspicientē testiculos arietū nos, arripienē hos manu censoria illa atq; diuina: qua uibrare coruscōs ignes, et seuire fulminibus suetus est: tum deinde secreta rimantē feruenti snila, summotisq; arbutris circūiectas prolibus diripientē membranulas, feruentiq; adhuc matri uelut quasdam infulas eliciendae miserationis offerentē: deductum, pallidum, sauciū, simulantem doloris cruces, et ad fidem factō faciendā, arietino sanguine coinquinatum, et mēdacia uulneris lanceis fasciis, linteolisq; contectū. Hoc cine audiri, et perlegi sub munda hoc axe: et eos qui hęc tractant existimari se uelle pios, sanctos, religionūq; custodes: estne aliquod sacrilegiū hoc matus: aut ulla gēs inueniri tā irreligiosis potest opionibus prędita quam quę talia credit, aut accipit, aut sacrorū intimis in mysterijs prodit: Iuppiter ille (quicūq; est) si sentiret se esse, aut si ullo sensu afficeretur iniurię: nōne digna res esset propter quā iratus, et percitus terram nostris subduceret gressibus: solis lumina extingueret, atq; lunę, quinimmo res omnes in antiqua specię confunderet unitatis. Sed non sunt (inquit) rei publicę nostrę hęc sacra. Quisnam istud dicit, aut quis reponit: Romanus, Gallus, Hispanus, Afer, Germanus, aut Siculus? Et qđ adiuuat causam, si uestra hęc non sunt, cum qui ea faciunt sint uestrarum partium: aut quid refert utrum ne ea probetis, necne: cū quę uestra sint propria, aut simili fecunditate, aut turpitudinis genere reperiantur esse maiore? Vultis enim cōsideremus mysteria et illa diuina, quę thesmophoria nominantur à gręcis: quibus gente ab attica san-

Ha illa peruigilia consecrata sunt, & pannychismi gra-
 ues: vultis inquam uideamus quas origines habeant, quã-
 ue causas, ut Athenas etiam probemus, ipsis humanitatis
 artibus studijsq; pollentes, tam in deos dicere contumelio-
 sa, quam dissent alij: nec minora ab his probra, quam ce-
 teris obijciantur à uobis, religionis sub specie publicari?
 Quodam (inquiunt) tempore cum in Siciliae pratulus pur-
 pureos legeret nondum mulier flores, & adhuc uirgo Pro-
 serpina: cumq; illam per floream messem huc atque illuc
 passim lectionis cupiditas auocaret, per profundæ altitu-
 dinis speluncam rex profiliens maniam raptam uirginem
 secum uehit, & terram absconditur successibus rursus.
 Quod cum factum nesciret Ceres, nec filia esset ubinam ger-
 tium, suspicaretur, intendit animum perditam toto in or-
 be conquirere: summi faces geminas flammis comprehen-
 sas atnæis, quibus sibi prælucens, pergit ire qua situm ter-
 rarum in regionibus cunctis. in istius conquisitionis erro-
 re Eleusinos etiam peruehitur fines. pagus istud est nomen
 regione in Attica constituti qui illud temporis has partes
 incolebant terrigenæ, quibus nomina hæc fuerunt: Baubo,
 Triptolemus, capellarum Dysaules custos, Euboleus por-
 corum, gregis lanitij Eumolpus: à quo et gens fuit Eumol-
 pidarum, & dicitur clarum illud apud Cecropios nomē,
 & qui postea floruerunt caduceatores, hierophantæ, atq;
 præcones. Igitur Baubo illa, quam incolam diximus Eleu-
 sini fuisse pagi, malis multiformibus fatigatam accipit ho-
 spitio Cererem: adulator obsequijs mitibus: rescindi cor-
 poris rogat curam ut habeat: sitienti ardori oggerit po-
 tionem cynam, cyceonem quam nuncupat Græcia: auer-

satur, & respuit humanitatis officia mœrēs dea, nec eam fortuna perpetitur ualetudinis meminisse communis. Rogat illi, atque hortatur contra (sicut mos est in huiusmodi casibus) ne fastidium suae humanitatis assumat: obstinatissime durat Ceres, & rigoris indomiti pertinaciam retinet. Quod cum sepius fieret, neque ullis quiret obsequiis ineluctabile propositum fatigari, uertit Baubo artes, & quam serio non quibat allicere, ludibriorum statuit exhibere miraculis: partem illam corporis, per quam sexus foemineus & sobolem prodere, & nomen solet acquirere generi: eam longiore ab incuria liberat: facit sumere habitum puriorem & in speciem leuigari nondum duri atque striculi pusionis: redit ad deam tristem: & inter illa communia, quibus moris est frangere ac temperare mœrores, reteggit se ipsam: atque omnia illa pudoris loca reuelatis monstrat inguinibus: atque pubi affigit oculos diua, et inauditi specie solaminis pascitur: tum diffusior facta per risum aspernatam sumit atque ebibit potionē: & quod diu nequiuit uerecundia Baubonis exprimere, propudiosi facinoris extorsit obscœnitas. Calumniari nos improbe si quis forte hominum suspicatur, libros sumat threicij uatis, quos antiquitatis memoratis esse diuinæ: & inueniet nos nihil neque callide fingere, neque quo sint risui deum quærere atque efficere sanctitates: ipsos namque in medio ponemus uersus, quos Calliopes filius ore edidit græco, & cantando per secula iuri publicauit humano.

Sic effata, simul uestem contraxit ab imo

Obiectiq; oculis formatas inguinibus res,

Quas caua succutiens Baubo manu, nam puerilis

Olli uultus erat, plaudit, contrectat amice.
 Tum dea defigens augusti luminis orbes,
 Tristitias animi paulum mollita reponit:
 Inde manu poculum sumit, risuq; sequenti
 Perducit totum cyceonis leta liquorem.

Quid Erichtheo sati? quid ciues Mineruij dicitis? Auct animus scire quibus sitis eloquijs tam periculosa negocia defensuri, uel artibus habeatis quibus tam confosiss salutem dare personis, uulneribus, atq; causis. Non est ista falsa susceptio, nec delatione appetimini calumniosa: Eleusiorum uestrorum notas & origines producunt turpes, & antiquarū elogja literarum: ipsa deniq; symbola, que rogati sacrorum in acceptionibus respondetis: ieiunauit, atq; ebibi cyceonem, exta sumpsi, & in calathum misi: ac cepi rursus, in cistulam transtuli. Ergone (ut promunt sancta illa atq; arcana mysteria) rapiuntur, & rapiunt dii uesperi? matrimonia copulant fraudibus appetita furtiuus? & repugnantibus, & inuitis decus uirginitatis eripitur? imminentes nesciuntur iniuriæ? quidnam raptis acciderit, ignoratur? amissi queruntur ut homines: & sub sole clarissimo cum lucernis & facibus orbis peragrunt uasitatem: afficiuntur, ægrescunt, lugentium sumunt sordes, & miseriarum insignia, atq; ut animum commodare alimonis possint, uictuiq; sumendo, non ratio, non tempus, non sermo aliquis adhibetur grauis, aut affabilitas seria, sed propudiosa corporum monstratur obscenitas, obiectanturq; partes illæ, quas pudor communis abscondere. quas naturalis uerecundie lex iubet: quas inter aures castas siue uenia nefas est, ac sine honoribus appellare præfatis.

quid

ex cista, legit Iunius
 Ammian. l. 6. m. 23.
 pag. 289.

quid nam queso in specu tali, quid in pudendis fuit reuerendisq; Baubonis, quid foeminei sexus deam, & confimili formatam membro in admirationem conuerteret, atq; risum, quod obiectum lumini conspectuiq; diuino, & obliuionem miseriarum daret, & habitum in letiorem repentina hilaritate traduceret? O qualia, ô quanta irridentes potuimus, cauillantesq; depromere, si non religio nos gētis, & literarum prohiberet auctoritas? Iamdudum me fateor hesitare, circumhiscere, tergiuersari tricas (quem admodum dicitur) conduplicare tellenas, dum pudor me habet alma illa proferre mysteria, quibus in Liberi honorem patris ithyphallos subrugit græcia, & simulacris uirilium fascinorum territoria cuncta florescunt. Quid sit istud, obscurum est forsitan, & qua fiat ratione disquiratur: quisquis istud ignoras, discere atq; admiratus res tantas puris semper in sensibus meticolosa obseruatione custodi. Cum inter homines (inquiunt) esset adhuc Nysius et & semeleius Liber, nosse inferos expetiuit, & sub tartari sedibus quidnam rerum ageretur, inquirere: sed cupiditas hæc eius nonnullis difficultatibus impediabatur: quod quæiret ac pergeret incititia itineris nesciebat. Prosumnus quidam exoritur ignominiosus amator dei, atq; in nefarias libidines satis pronus, qui se ianuam ditis, atq; acherusios aditus pollicetur indicaturum, si sibi gereret morē deus, atq; uxorias uoluptates pateretur ex se carpi. Deus facilis iurat potestatis futurum ac uoluntatis se eius, sed cum primum ab inferis compos uoti atq; expeditionis redisset, uiam comiter Prosumnus edisserit, atq; in limine ipso prostituit inferorum. interea dum Liber Stygem, cerberum, furias,

furias, atque alias res omnes curiosa inquisitione collustrat, ex uiuentium numero index ille decidit, atque ex more sepelitur humano: emergit ab inferis euhyus, & recognoscit extinctum ducem. Qui ut fidem completeret pacti, & iurandi solueret religione se iuris, locum pergit ad fureris, & ficorum ex arbore ramum ualidissimum præsecans, idolat, runcinat, leuigat, & humani speciem fabricatur in penis: figit super aggerem tumuli, & postica ex parte nudatus, accedit: subdit, insidit. Lasciua deinde luxuriantis assumpta, huc atque illuc clunes torquet, & meditatatur ab ligno pati, quod iam dudum in ueritate promiserat. Ac ne quis forte à nobis tam impias arbitretur confictas res esse, Heraclito ut testi non postulamus ut credat, nec mysterijs uolumus quid super talibus senserit ex ipso accipiat lectione, totam interrogat Græciam, quid sibi uelint ithyphalli, quos per rura, per oppida mos subrigit & ueneratur antiquus? inueniet causas eas esse quas dicimus, aut si fuerit pudicum ueritatem simpliciter explicare, quid obscurare, quid tegere causam ritus, atque originem proderit? cum criminatio ipsa religionis in res sit. Quid dicitis ò gentes, quid occupatæ, quid deditæ temporum uenerationibus nationes? Ad hæc ne nos sacra, flammis, exilijs, cædibus, atque reliquo genere suppliciorum compellitis, & crudelitatis metu: hoscine nobis deos importatis, insinuatis, infligitis: quorum similes nec uos esse, neque alium uelitis quenquam sanguinis uobis gradu, & iure familiaritatis adiunctum? Potestisne impubibus, & prætextatis uestris, quas Liber induxerit pactio nes suis cum amatoribus indicare? Potestis uestras nurus, quinimmo

quinimmo vobis matrimonio cōiugatas ad uerecundians
 Baubonis impellere, atq; ad pudicas Cereris uoluptates?
 Vultis uestri iuuenes sciant, audiant, discant Iuppiter ipse
 qualis in unam exiit atque alteram matrem? Vultis ad
 ultæ uirgines, robustiq; adhuc patres, idem iste in filiã qua
 luserit arte cognoscant? Vultis germani iam feruidi, atq;
 ex iisdem seminibus fratres, eundem rursus accipiant con
 cubitus lectulos non esse aspernatum sororis? Ita ergo nõ
 protinus ab huiusmodi fugiendum dijs longe, ac ne irre
 pat in animum tam impuræ religionis obscœnitas, audien
 tia tota claudenda est? Quis est enim mortalium tam pu
 dicitis moribus institutus, quem non ad huiusmodi furias
 deorum documenta proritent? Aut qui suas comprimere
 cupiditates à cognatis ualeat reuerendisq; personis, cum
 apud superos sanctum nihil in libidinum uideat confusio
 ne seruatum? Vbi enim primam perfectamq; naturam in
 tra fines constiterit iustos cupidinẽ suam nõ ualuisse fre
 nare, cur non in promiscuos appetitus effundat se homo,
 & ingenta fragilitate præceptus datus, & magisterio san
 ctæ diuinitatis adiutus? Iam dudum me fateor reputantem
 mecum in animo rerum huiusmodi monstra, solitum
 esse mirari audere uos dicere quenquam ex his atheum, ir
 religiosum, sacrilegum, qui deos esse omnino aut negent,
 aut dubitent: aut qui eos homines fuisse contendant, et po
 testatis alicuius & meriti causa deorum in numerum re
 latos: cum si uerum fiat atque habeatur examen, nullos
 quàm uos magis huiusmodi par sit appellationibus nun
 cupari, qui sub specie cultionis plus in eos ingeratis male
 dictionum & criminum, quàm si aperte hoc facere con
 fessis

fesis maledictionibus combibissetis? Deos esse qui dubi-
 tat, aut esse omnino qui negat, quamuis sequi sententias
 immanes opinionum uideatur audacia, sine ullius tamen
 insectatione personæ fidem rebus non accommodat inuo-
 lutis: & qui generis asseuerat eos fuisse terreni, quamuis
 eos priuet sublimitate cœlitum, subcisiuis tamen accumul-
 lat laudibus: siquidem illos diuinitatis ad meritum bene-
 ficij autumat, & uirtutum admirationibus subleuatos.
 Vos uero qui uindices, & eorum contenditis immortali-
 tatis esse propagatores, unum ex his quempiam præter-
 isis, transistis uestris maledictionibus inuulneratum? aut
 genus ullum est probri tam communi existimatione dam-
 nabile, quod in eos conferre metueritis, uel nominis sal-
 tē auctoritate tardati? Quis caduca & mortalia corpora
 deos edidit amasse? non uos? Quis illa furta dulcissima in
 alienis genialibus perpetrasse? non uos? Quis cum matri-
 bus liberos, quis cum suis uirginibus rursus patres infau-
 stos miscuisse concubitus? non uos? Quis scitulos pusio-
 nes, atq; adultos uenustissimis lineis, appetitos esse iniuste?
 non uos? Quis abscissos, quis exoletos, quis uersipelles,
 quis fures, quis in uinculis habitus, quis in catenis, quis de-
 nique fulminibus appetitos, quis uulneratos, quis obijisse
 supremos dies, sepulturas etiam meruisse terrenas? non
 uos? Cum igitur à uobis tot & tanta conflata sint deorum
 in contumelijs crimina, audetis obijcere nostri nominis
 causa numinum esse offensas mentes, cum iam dudum uos
 liqueat irarum esse tantarum reos, & diuinæ indignatio-
 nis auctores? Sed erras (inquit) & laboris, satisq; te esse
 imperium, indoctum, ac rusticum ipsa rerum insectatio-
 ne

ne demonstras. Nam istæ omnes historiae, quæ tibi turpes videntur, atque ad labem pertinere diuina n. myst. ria in se continent sancta, rationes miras, atque altas: nec quas facile quiuis possit ingenij uiuacitate pernoscere. Neque enim quod scriptum est, atque in prima est positum uerborum fronte, id significatur, & dicitur, sed allegoricis sensibus, & subditiuis intelliguntur omnia illa secretis. Itaq; qui dicit cum sua concubuit Iuppiter matre, non incestus significat aut propudiosas Veneris complexiones, sed to uem pro pluuia, pro tellure Cererem nominat: Et qui rusus perhibet lasciuias eũ exercuisse cum filia, nihil de foedis uoluptatibus loquitur, sed pro imbris nomine ponit Iouem, in filia significatione sementem. Sic & ille, qui raptam Dite à patre Proserpinam dicit: nõ uì Cereris in turpissimos appetitus uiraginem dicit raptam, sed quia glæbis oculimus semina, isse sub terras deam, & cum Orco significat fœdera genitæ conciliare foeture. Consimili ratione & in historijs cæteris aliud quidem dicitur, sed intelligitur aliud, & sub uulgari simplicitate sermonis latent ratio secreta, & altitudo inuoluta mysterij. Argutæ sunt, ut apparet, atque acumina hæc omnia, quibus fulcere solenne est malas in iudicijs causas. Quinimmo (ut uerius dicam) sophisticarum disputationũ colores, non quibus uerum, sed imago & species ueri semper, atq; umbra conquiritur. Nam quoniam rectas accipere lectiones pudet, dedecet, inclinatum est in has partes ut alia subijceretur res alij, & in speciem decoris, turpitudinis interpretatio cogeretur. Sed quid ad nos istud, an alij sensus, aliæq; sententiæ conscriptionibus uanis subsint: Nobis enim satis

tis est, qui deos à uobis scelerate contendimus impieq; tra-
 ctari, quod scriptum est, quod auditur accipere, nec cura
 re in abdito quid sit cum contumelia numinū non in ob-
 scura sensuum mente, sed in uerborum eminentium signi-
 ficatione teneatur. Ac ne tamen uideamur inspicere qua-
 le sit istud quod dicitur nolle: primum illud à uobis (si mo-
 do commodare patientiam uultis) exquirimus primum,
 allegorico genere uel scripta hæc esse, uel eodē modo in-
 telligi oportere, unde est uobis cognitum, uel unde intima-
 tum in consilium scriptores aduocare? uos scilicet tum in
 eorum pectoribus latitabatis, cum pro alijs res alias inter
 ueritate capta subdebant? Deinde si illi rationis alicuius,
 & religionis metu mysteria illa cōuoluerē tenebrosa ob-
 scuritate uoluerunt, quantum uobis audaciæ est, ut quod
 illi noluerunt, uos uelit̄is intelligere: uos scire & cuncto-
 rum substrnere notioni, quod illi frustra uerbis minus ue-
 rum significantibus occulerūt? Sed, ut uobis assentiamur
 in fabulis his omnibus ceruas pro Iphigenijs dici, unde ta-
 men uobis liquet, cum allegorias istas uel explanatis, uel
 panditis, eadē uos interpretari, eademq; sentire, quæ sub
 tacitis cogitationib. ipsis ab historicis sensa sunt, nec per
 uoces proprias, significationib. sed alijs explicata? Vos Io-
 uis, & Cereris coitum, imbrem dicitis dictum telluris in
 gremium lapsum: potest alius aliud & argutius fingere,
 & ueri cum similitudine suspicari: potest aliud tertius, po-
 test aliud quartus, atq; ut se tulerint ingeniorum opinan-
 tium qualitates, ita singulæ res possunt infinitis interpre-
 tationibus explicari. Cum enim è rebus occlusis omnis i-
 sta quæ dicitur allegoria sumatur, nec habeat finem cer-

tum, in quo rei quæ dicitur, sit fixa atque immota sententia, unicuique liberum est in id quod uelit attrahere lectionem, & affirmare id positum, in quod cum sua suspitio et coniectura opinabilis duxerit. Quod cum ita se habeat, qui potestis res certas rebus à dubijs sumere atque unam adiungere significationem dicto, quod per modos uideatis innumeros expositionum uarietate deduci? Denique si ad commodum ducitis, etiam illud à uobis repetita interrogatione conquirimus, omnes de his fabulas existimetis, id est singulas totas ambifarias ac bilingues, & uersipellis esse scriptas modis an alias earum partes nihil ambiguum dicere, alias uero multifidas atq; allegorici tegminis superiectione uelatas? Si enim ad finem à capite textus omnis expositionis & series obtentionibus allegoricis clausa sunt, ediffertate: mōstrate quid pro rebus singulis, quas unaquæque cloquitur fabula, supponere debeamus, & promere, quasq; in res alias atq; intelligentias uocare. Ut enim Iouem pro pluuia, Cererem (uerbi causa) pro terra uultis audire & pro Libero, ac patre Dite, submersionem seminis atq; iactum: ita dicere uos conuenit, quid pro tauro debeamus accipere, quid pro indignatione Cereris atque ira: quid sibi uelit primo uerbum, quid Iouis solliciti supplicatio? Quid allegati cœlites nec auditi? quid exæctus aries? quid exæcti arietis proles? quid satis factio his facta? quid quæ rursus gesta sunt libidine obscœniore cum filia: consimiliter & in altera fabula ennea nemi, & flores, quid sint? quid sumptus ignis ex ætæna, comprehensæq; istæ facès? quid peragratio cum his orbis? quid Attica regio? quid Eleusinius pagus? quid Baubonis tugurium

atq;

atq; hōspitiū rusticanum? quid cyceonis significet potio?
 quid aspernatio potionis? quid nouatio, & reuelatio pu-
 dendorum? quid spectaculi flagitiosa dulcedo, & ex re-
 medijs talib. orbitatis obliuio cōparata? Quod si pro his
 omnibus quod oporteat subijci rerum immutatione mon-
 stratis, erit ut uobis assensum super tali asseueratione tri-
 buamus: sin autem singula in singulis neq; potestis oppo-
 nere, nec ad rerum uocare contextum: quid allegorijs ob-
 scuratis honestis id, quod simpliciter scriptum est, & com-
 munem ad intelligentiam publicatum? Nisi fortē dicetis
 non toto in historie corpore allegorias has esse, ceterum
 partes alias esse communiter scriptas, alias uero duplici-
 ter, & ambifaria obtentione uelatas. Urbana est ista sub-
 tilitas, & quibuslibet brutis patens. Nam quia cūcta, quę
 scripta sunt, inexpeditissimum uobis est traducere, inuer-
 tere, deriuare, eligitis quaedam uestrę conuenientia uolūtati,
 & ex ipsis obtinere contenditis nothas atq; adulte-
 ras lectiones interiori esse superpositas ueritati. Quod
 tamen ut uobis ita sese habere (quemadmodū dicitis) an-
 nuamus, qui scitis, aut unde cognoscitis, utra pars sit sen-
 tentijs historie scripta simplicibus, utra uero sit dissonis
 atque alienis significationibus tecta? Potest enim fieri, ut
 quod uos existimatis sic esse, aliter se habeat: aut quod ali-
 ter creditis, conceptionibus alijs contrarijsq; prolatum
 sit. Vbi enim dicitur in unius materie corpore pars esse al-
 legorice scripta, indubitabili altera sermone, rectoq; nec
 inest in re signum, quo differentia iudicari ambiguum
 possit simpliciterq; dictorū, tam potest quod simplex est,
 ambiformiter dictū existimari, quā quod ambigue scri-

ptum est, reclusis esse obtensionibus credi. Quod quidem quo genere aut fiat, aut fieri posse credatur, intelligere confitemur minime posse. Inspiciamus enim quod dicitur hoc modo. In nemore inquit, Ennensi quondam flores Proserpina lectitabat. Integrum adhuc istud est, & recta pronuntiatione prolatum: nam & nemus & flores quid sint, quid Proserpina, quid uirago, cunctis indubitabiliter notum est. Emicuit Summanus è terris curru quadrijugo uetitatus: simplex & hoc aequè est: nam quadrigæ, currus, atque Summanus interpretationem desiderant nullam. Improuisus Proserpinam rapuit, & sub terras secum auxit: seminis (inquit) abstrusio raptione in Proserpina nuncupatur. quid accidit quæso, ut in aliud conuerteretur historia? semen Proserpina diceretur? ut quæ uirago iam dudum florum in lectionibus habebatur, postquam sublata & rapta est, significationem coeperit habere sementis? Iuppiter (inquit) in taurum uersus, concubitus matris suæ Cereris appetiuit: ut expositum supra est, nominibus his tellus & labens pluuia nuncupatur. Legem allegoricam uideo tenebrosis ambiguitatibus explicatam. Irata Ceres est, & exarsit, & arietis proles pro pœna atque ultione suscepit. Hoc iterum uideo communibus in proloquijs promptum: nam & ira, & testes, satisfactio, suis hic moribus, & conditionibus dicta sunt. Quid ergo hic accidit, ut ab Ioue qui pluuia, & ab Cerere, quæ appellata est terra, res transiret ad uerum Iouem, atque ad rerum simplicissimam dictionem? Aut igitur debent allegorico genere omnia esse scripta, & posita, demonstrandaque uniuersa nobis: aut genere isto conscriptum est nihil: quoniam esse

esse quod creditur, quasi parte ex historia non uidetur. Allegorico genere scripta sunt hæc omnia. Minime istud uidetur certum. queritis qua ratione, qua causa? quia omne quod gestum est, & in alicuius operis euidencia constitutum est, conuersionem non potest in allegoriam duci: neque enim potest infectum esse, quod factum est: aut rei gestæ natura in alienam potest degenerare naturam. Nunquid bellum Iliacum in Socraticam uerti condemnatio- nem potest? aut pugna illa Cænensis proscriptio fieri crudelitasq; Syllana? Potest quidem proscriptio (quem admodum Tullius ludit) pugna dici, appellariq; Cænensis. Sed quæ gesta est audum pugna esse non potest, eademq; proscriptio, neque enim quod gestum est, potest aliud (ut dixi) quam id esse quod gestum est, aut in alienam migrare substantiam id, quod in ui propria, atq; in sui generis qualitate defixum est. Vnde igitur probamus historias has omnes rerum esse gestarum conscriptiones? Ex solennibus scilicet sacris atque initiorum mysterijs: uel quæ statis sũt temporibus, ac diebus, uel quæ in abdito tradunt gentes, moris proprii perpetuitate seruata. Neque enim credendum est sine suis originibus hæc esse frustra, atque inania fieri: nec habere coniunctas primis institutionibus causas. Pinus illa solenniter quæ in matris infertur sanctum deæ, nonne illius imago est arboris, sub qua sibi Atys uirum de mens genitalibus abstulit? & quam memorant diuam in solatium sui consecrauisse mæroris? Ithyphallorum illa sacinorumq; subrectio, quos ritibus annuis adorat & celebrat Græcia, nonne illius facinoris similitudinem refert, quo se à debito Liber liberauit? Eleusina illa myste-

Curio pro Ser. Rufio.
33. va.

ria, & sacrorum reconditi ritus, cuius memoriam continent? nonne illius erroris, quo in filie conquisitione Ceres fessa, oras ut uenit ad Atticas, triticeas attulit fruges? nebridarum familiam pellicula cohonestauit hinnule: & illud spectaculum maximum Baubonis in inguinibus risit: aut si alia causa est, nihil ad nos istud, dummodo causa cuncta ista confiant. Neque enim credibile est, nullis antecedentibus causis suscepta hæc esse: aut insanire iudicandum est Atticos, qui sibi ritum religionis affixerint conflatum rationibus nullis. Quod si liquet, & constat, id est si rebus actis mysteriorum causæ atque origines effluunt, in allegoricas species nulla possunt conuersione traduci. quod enim factum, gestum est, infectum non potest fieri rerum prohibente natura. Et tamen ut uobis ita se habere assentiamur res istas, id est, ut historiae aliud uerbis sonent nescio quid, aliud more hariolantium dicant, ita non animaduertitis, non uidetis quanta istud dicatur & cum ignominia fieri, contumeliaq; diuorum? an iniuria grauior ulla potis est reperiri, quam terram, & pluuiam, uel quodlibet aliud (nihil enim refert quæ fiat interpretatione conuersio) Iouis & Cereris dicere atque appellare concubitum? & cum deorum criminibus labem imbris è caelo, & telluris significare madorem? Potest irreligiosius quippiam uel existimari, uel credi, quam semina terris mersa, uel quodlibet aliud (nihil enim similiter refert) raptum Proserpine dicere, & cum nota Diis patris rei rustica dei proloqui? Nonne millies optatius fuit elinguem fieri atque mutum, atque scaturiginem istam uocis, & strepitum sædæ loquacitatis amittere, quam deo-

rum nominibus res appellare turpissimas? quin immo turpibus deorum factis negocia significare uulgaria? Antea mos fuerat allegoricas dictiones honestissimis sensibus obumbrare, res turpes, & foedas prolata, honestorum conuestitior dignitate. At uero uobis auctoribus per turpitudinem dicuntur res graues, & castitate pollentia obscœnis commorantur in uocibus: ut quod olim grauitas foedæ rei uercundia contegebatur, nunc scurriliter, turpiterq; dicatur digna res elocutione mutata. Quod in adulterio dicimus Martem (inquit) & Venerem Vulcani esse circumretitos arte, cupiditatem dicimus atque iram, ui pressas consilioq; rationis. Quid enim prohibebat, quid obstabat unamquamq; rem uerbis, & suis significationib. promere? immo quid urgebat cum nescio quid indicare per cõmentarios et scripta uoluisset, nolle illud intelligi quod indicaret: sed contrarias res simul una expositione suscipere, studium docere cupientis, & nolentis ostendere malignitatem? an deos adulteros dicere periculũ habuit nullum? Prolatio cupidinis atq; iræ, linguam & os fuerat obsceno coinquinatura contactu? Quod si utiq; fieret, & allegoricæ cæcitatib. obumbratio tolleretur, & facilis ad discendum res esset, & deorum dignitas conseruaretur illesa. Nunc uero cum dicitur in Martis & in Veneris uindictione uitiorum esse significata cõpressio, peruersissimæ res duæ simul iisdem temporibus fiunt, ut & foedæ rei species intellectum subijciat honestatis, & prius animum turpitudine quàm religionis alicuius perstringat auctoritas. Nisi forte dicetis (hoc enim solum restat, quod à uobis posse uidetur opponi) deos sua mysteria nolle ab homini-

bus sciri: & iccirco historias ambagibus esse allegoricis
 scriptas. Et unde uobis est liquidum, quod hominibus su-
 peri nolint sua mysteria publicari? Vnde illa uos scitis,
 aut cur ea dissoluere in allegoriarum explanationem cu-
 ratis? Ad extremum & ultimum, quid sibi dii uolunt, ut
 honesta cum nolint, turpissima de se dici atque indecora
 patiantur? Atque cum nominamus, solem (inquit) signifi-
 camus, & dicimus: sed si Atys sol est (quemadmodum con-
 numeratis, & diciis) quis erit Atys ille, quem in Phry-
 gia genitum uestræ produnt atque indicant literæ? quem
 passum esse res certas, fecisse item res certas: quem in spe-
 ctaculis ludicris theatra uniuersa nouerunt, cui inter sa-
 cros cultus res uidemus fieri specialiter annuas, nomina-
 timq; diuinas? utrumne ab sole ad hominem, an ab homi-
 ne ad solem uocabuli huius facta translatio est? Si enim no-
 mē istud principaliter habet originem solis, quid tandem
 de uobis sol aureus meruit, ut ei cum semiuiro faceretis
 uocabulum istud esse commune? sin hirquinum, & Phry-
 gium est, quid Phaëtonis genitor, pater huius luminis &
 claritatis admisit, ut absisso ab homine dignus uideretur
 uocari, & augustior fieret euirati corporis nuncupatio-
 ne signatus? Sed quid sit istud, iam promptū est omnibus:
 nam quia talium scriptorum, historiarumq; uos pudet,
 nec aboleri uidetis posse ea quæ sunt sæde semel in com-
 mētarios relata, niuimini cohonestare res turpes, atq; om-
 nibus argutiarum modis pro rebus subditis uerboru in-
 uertitis corruptiisq; naturas: atq; ut olim accidere male
 sanis assolet, quorū turbida uis, morbi sensum, atq; intel-
 ligentiam depulit, cōfusa atq; incerta iactatis, & inaniū
 per

per rerum fragmenta bacchamini. Esto in Iouis & Cereris
 coitu irrigatio sit significata telluris: occultatio seminis
 patris in Ditis raptu, uina per terras sparsa distractis in
 uisceribus Liberi, cupiditatis & temeritatis compressio,
 colligatio dicta sit adulteriorum Veneris atque Martis.
 Sed si fabulas has uultis more esse allegorico scriptas, quæ
 ceteris fiet quas non uidemus posse uersuras in huiusmo-
 di cogi. Quid enim subiiciemus pro illis festibus, quos sic
 per aggerem tumuli semeleia sobolis origo contorsit? Et
 quid pro illis Ganymedibus partis, atque in libidinum ma-
 gisteria substitutis? Quid pro illa conuersione formiculae,
 in quam Iuppiter maximus uastitatis suæ linamenta con-
 traxit? Quid pro cyenis, & satyris? quid pro aureis im-
 bribus, in quos idem se pellax fraude induit per fida for-
 marum uarietatibus ludens? Ac de de Ioue solo loqui ui-
 deamur uoluisse, in amoribus numinum reliquorum esse
 allegoriæ quæ possunt? quæ in mercenarijs conditioni-
 bus, ac seruitutibus? quæ in uinculis, orbiatibus, plancti-
 bus? quæ in cruciatibus, uulneribus, sepulchris? in quo cum
 unam contrahere possent culpam conscriptione de supe-
 ris tali, addidistis (ut dicitur) gægrenam, cum deorum no-
 minibus appellauistis res turpes, & uocabulis rursus de-
 os rerum conquinauistis infamium. Quod si adesse hic e-
 os, aut esse illos usquam cognitione indubitabile credere-
 tis: in mentione illorum facienda præstringeret uos me-
 tus: & tanquam uos audirent, uestras quæ acciperent uo-
 ces, ita credi oportuit, & haberi in cogitatione defixum.
 Apud enim homines officiosis religionibus deditos non
 ipsi dii tantum, uerum etiam nomina debent esse deorum

reuerenda: quantumq; est in ipsis, qui consentur his nominibus, tantum esse par est in eorum appellationibus dignitatis. Ad ueram iudicij formam, & in illa estis reprehensionis parte, quod in usu sermonis uestri Martem pro pugna appellatis, pro aquis Neptunum, Liberum patrem pro uino, Cererem pro pane, Mineruam pro stamine, pro obscenis libidinis Venerem. Quæ est enim ratio, ut cum suis ceteri appellationibus res possint, nominibus cognominentur deorum? & ea fiat numinibus contumelia, quæ nec homines sustinemus, si nostra quis nomina res ducat, atq; inuertat in friuolas? Sed oratio sordida est, uerbis fuerit polluta si talibus. Verecundia laude condigna, erubescitis panem & uinum nominare, & pro coitu Venerem non metuitis dicere.

ARNOBII DISPUTATIO
num aduersus Gentes Liber VI.

NVNC quoniam summatim ostendimus, quam impias de dijs uestris opinionum constitueritis infamias, sequitur ut de templis, de simulachris etiã, sacrificijsq; dicamus: deq; alia serie, quæ his rebus annexa est, & uicina copulatione coniuncta. in hac enim consuestis parte crimen nobis maximum impietatis affigere: quod neq; ædes sacras uenerationis ad officia construamus, non deorum alicuius simulachrum constituamus, aut formam: non altaria fabricemus, non aras, non caesorum sanguinem animanti uiridemus, non thura, neque fruges salvas, non denique ui